

50 สถาปนิกไทยแข่งกับ สถาปนิกต่างชาติได้จริงหรือ?

ตอนที่ 2

วิญญู วานิชศิริโรจน์
สมาชิกสภาสถาปนิก
เลขที่ 001362 สด1
30 มิถุนายน 2552

สถาปนิกไทยกับสถาปนิกต่างชาติต่างกันอย่างไร?

ข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างสถาปนิกไทยกับสถาปนิกต่างชาติช่วงก่อนเข้าสู่วิชาชีพและระหว่างปฏิบัติวิชาชีพ⁸

ตารางต่อไปนี้เป็นทำให้ข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างสถาปนิกไทยกับสถาปนิกต่างชาติว่ามีแนวทางการเข้าสู่วิชาชีพและระหว่างปฏิบัติวิชาชีพอย่างไร

		ไทย	UIA	สิงคโปร์	มาเลเซีย	เวียดนาม	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์	ญี่ปุ่น	จีน	ออสเตรเลีย	นิวซีแลนด์	อินเดีย
ก่อนเข้าสู่วิชาชีพ	การศึกษา (ปี)	5	5	5	5	5	4	5	4	5	5	5	5
	การฝึกงาน (ปี)	ไม่มี	2	2	2	ไม่ได้ระบุ	2	2	2	1	2	2.7	มี
	การขอใบอนุญาต	มีการสอบ+สัญญาชาติไทย	มีการสอบ	มี	มี	ไม่มี	มี	มี	มี	มี	มี	มี	มี
	การพัฒนาวิชาชีพแบบต่อเนื่อง CPD	เพิ่มเริ่มต้นและถูกต่อต้านจากสถาปนิกไทยบางส่วน	มี	มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	2 ปี	มี	มี	มี	ไม่มี
แนวทางการปฏิบัติวิชาชีพ	ความรับผิดชอบทางวิชาชีพ Liability	ไม่จำกัด	ขึ้นอยู่กับ Form of Practice	ไม่มีข้อมูล	ไม่จำกัด	ไม่จำกัด	>10ปี	15ปี	ไม่มี	ไม่มีกำหนด	มีแต่ไม่ได้กำหนดเวลา	6 ปี	ไม่มี
	การประกันวิชาชีพ Insurance	ไม่บังคับให้มี		มีเฉพาะในบริษัทสถาปนิก	ไม่มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
	การคิดค่าบริการ ออกแบบ	ร้อยละ, จ้างเหมา, ตามระยะเวลาทำงาน	ร้อยละ, จ้างเหมา, ตามระยะเวลาทำงาน			ร้อยละ							

อยากเป็นสถาปนิกอาเซียนไหม?

แนวคิดเรื่องสถาปนิกอาเซียนนั้นคือ การเปิดเสรีวิชาชีพสถาปนิกของประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียนโดยมีแนวคิดว่า

สถาปนิกคนใดสมัครเป็นสถาปนิกอาเซียนและได้รับการรับรองแล้วสามารถเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศสมาชิกใดๆ ได้เลยโดยไม่ต้องไปขอใบประกอบวิชาชีพฯ ในประเทศ

⁸ สีนินาญ เสริมชีพ “สภากรรมการของการค้าบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมและคีย์ภาพของสถาปนิกไทยและบุคคลที่เกี่ยวข้อง” เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องเดียวกัน 26 พฤษภาคม 2552

นั้นอีก โดยสภาสถาปนิกอาเซียนได้กำหนดคุณสมบัติคร่าวๆ ของสถาปนิกอาเซียนไว้ดังนี้

1. ได้รับความศึกษาในระบบ 5 ปีขึ้นไป จากสถาบันการศึกษาที่ได้รับการรับรอง
2. ได้ใบอนุญาตฯ เป็นสถาปนิก
3. มีประสบการณ์ในการทำงานไม่ต่ำกว่า 10 ปี หลังจบการศึกษา และทำงานต่อเนื่องโดยตลอด 5 ปี หลังได้รับใบอนุญาตฯ และต้องได้รับผิดชอบงานด้านสถาปัตยกรรมที่สำคัญมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี
4. ปฏิบัติตามนโยบาย CPD ของประเทศที่ได้รับใบอนุญาตฯ
5. ไม่มีเคยทำผิดมาตรฐานหรือจรรยาบรรณของวิชาชีพ
6. ปฏิบัติตามข้อกำหนดของสภาสถาปนิกอาเซียน

ถ้าสถาปนิกไทยอยากไปทำงานในญี่ปุ่น

1. ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของสัญชาติและไม่จำเป็นต้องมีถิ่นพำนักในประเทศญี่ปุ่น
2. การสอบใบอนุญาตฯ สถาปนิกเป็นภาษาญี่ปุ่นเท่านั้น
3. ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปนิกของญี่ปุ่นก่อน จึงจะทำงานในญี่ปุ่นได้
4. ต้องได้ใบประกอบวิชาชีพฯ ในประเทศของตนมาแล้วอย่างน้อย 10 ปีขึ้นไป
5. ต้องผ่านการตรวจสอบโดยกระทรวงที่ดิน สาธารณูปโภค และการคมนาคม
6. ต้องเคยทำงานในประเทศญี่ปุ่นมาไม่ต่ำกว่า 3 ปี โดยต้องมีใบอนุญาตทำงานนำมาประกอบการขอใบอนุญาตฯ
7. สำหรับงานบางประเภท เช่น การเขียนแบบเพื่อใช้ในการก่อสร้าง การควบคุมงานก่อสร้าง การควบคุมทางเทคนิค และการออกใบรับรอง⁹ นอกจากต้องเป็นสถาปนิกที่มีใบรับรองประกอบวิชาชีพแล้ว ยังต้องเป็นสมาชิกของศูนย์การศึกษาและข้อมูลด้านสถาปัตยกรรมของญี่ปุ่น¹⁰ ด้วย
8. หากเป็นสถาปนิกที่มีชื่อเสียงระดับโลก เมื่อเข้ามาทำงานในประเทศญี่ปุ่นอาจจะใช้เพียงการสัมภาษณ์เท่านั้น ถือเป็นกรณีให้เกียรติสถาปนิกดังๆ นั่นเอง

ถ้าสถาปนิกไทยอยากไปทำงานในจีน

1. ต้องมีใบประกอบวิชาชีพฯ ที่ออกโดย National Administration Board of Architect Registration
2. ต้องจบการศึกษาอย่างน้อยระดับปริญญาตรีด้านสถาปัตยกรรมหรือเทียบเท่า
3. มีหลักฐานเรื่องการศึกษาและมีประสบการณ์ในการทำงานออกแบบสถาปัตยกรรม
4. ถ้าไม่ขอใบอนุญาตฯ สามารถทำงานโดยร่วมมือกับสถาปนิกจีนที่มีใบอนุญาตฯ แต่สถาปนิกต่างชาตินั้นจะต้องจบ

ปริญญาตรีทางสถาปัตยกรรมและมีหลักฐานว่าเคยทำงานออกแบบสถาปัตยกรรมในประเทศของตนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย¹¹

ถ้าสถาปนิกไทยอยากไปทำงานในออสเตรเลียล่ะ?

สถาปนิกต่างชาติสามารถทำงานในออสเตรเลียได้แต่ต้องทำงานร่วมกับสถาปนิกออสเตรเลียโดยต้องผ่านเกณฑ์ดังนี้

1. จบการศึกษาอย่างน้อยระดับปริญญาตรีด้านสถาปัตยกรรมหรือเทียบเท่า
2. ผ่านระบบสถาปนิกฝึกหัดและการพัฒนาวิชาชีพแบบต่อเนื่อง
3. มีหลักฐานว่า ประสบความสำเร็จในงานวิชาชีพสถาปัตยกรรม
4. ไม่เคยทำผิดกฎหมายและจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพในประเทศของตนเอง

สถาปนิกไทยอยากทำงานในนิวซีแลนด์จะต้องทำอย่างไร?

1. สถาปนิกต่างชาติสามารถทำงานได้เลยในประเทศนี้แต่จะประกาศตัวว่าเป็น Architect หรือ Registered Architect ไม่ได้
2. แต่ถ้าต้องการใช้ชื่อ Architect หรือ Registered Architect ต้องลงทะเบียนกับสภาสถาปนิกของนิวซีแลนด์¹² เสียก่อน

จุดแข็ง จุดอ่อนของสถาปนิกไทย

คาดว่าผู้นำเสนอรายงานวันนั้นได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์อย่างจากการสัมภาษณ์ทำให้ข้อมูลหลายๆ ประเด็นมีความคลาดเคลื่อนจากความจริงไปบ้าง ผู้เขียนขอเสนอข้อมูลที่มาจากการนำเสนอในวันนั้นมาแสดงพร้อมกับให้ความเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

จุดแข็งของสถาปนิกไทย

1. สถาปนิกไทยมีความสามารถในการออกแบบ โดยผู้นำเสนอในวันนั้นได้เอาข้อนี้มาจุดแข็งของสถาปนิกไทย เนื่องจากการศึกษาสถาปัตยกรรมของไทยนั้นมุ่งเน้นให้สถาปนิกเป็นนักออกแบบแต่เพียงอย่างเดียว ในขณะที่การปฏิบัติวิชาชีพเราต้องมีกิจกรรมอื่นๆ ที่ต้องทำมากกว่าแค่การออกแบบ แต่สถาปนิกไทยส่วนใหญ่ทำไม่ได้ โดยเฉพาะทักษะด้านการบริหารและการจัดการนั้นถือว่าสถาปนิกไทยด้อยในเรื่องนี้มากๆ
2. สถาปนิกไทยมีความชำนาญในการออกแบบอาคารบางประเภทโดยเฉพาะ เช่น โรงแรม รีสอร์ท โรงพยาบาล บ้านพักตากอากาศ และการตกแต่งภายใน

⁹ Technical Control and Certification

¹⁰ Japan Architecture Education and Information Center - JAEIC

¹¹ Proof of legal practice in the country of origin

¹² NZRAB

3. การทำงานยืดหยุ่นกว่าสถาปนิกต่างชาติ
4. ราคาค่าบริการต่ำกว่า

ผู้เสนอรายงานเชื่อในข้อมูลนี้มากจึงมีการนำข้อมูลนี้มานำเสนอซ้ำๆ กันในหลายช่วง แต่ในความเป็นจริงนั้นมีบริษัทสถาปนิกต่างชาติที่เข้ามาตั้งสาขาในประเทศไทยรับงานออกแบบที่มีค่าแบบต่ำกว่าที่บริษัทสถาปนิกไทยเสนอและเคยได้รับมากพอสมควร และค่าบริการนี้ต่ำกว่ามาตรฐานของสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ที่กำหนดไว้ค่อนข้างมาก ทำให้บริษัทแห่งนี้สามารถกวาดงานออกแบบไปได้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นผู้เขียนจึงขอโต้แย้งข้อมูลนี้ว่าไม่ได้เป็นจริงในทุกกรณี
5. มีจิตสำนึกในการให้บริการ¹³

หัวข้อนี้ผู้เขียนขออนุญาตโต้แย้งเช่นเดียวกัน สถาปนิกไทยขาดความอดทนในการให้บริการโดยเฉพาะกับลูกค้าจู้จี้ สถาปนิกไทยจะไม่สามารถจัดการลูกค้าพวกนี้เนื่องจากมีความเกรงใจตามนิสัยคนไทย แต่เมื่อถึงจุดๆ หนึ่งสถาปนิกไทยมักหมดความอดทน แล้วใช้วิธีทิ้งงานไปเพื่อหนีปัญหา ในขณะที่สถาปนิกต่างชาติจะใช้วิธีแบบมืออาชีพเข้าจัดการได้ดีกว่าสถาปนิกไทย เช่น ถ้าลูกค้าขอแก้ไขแบบบ่อยๆ สถาปนิกต่างชาติจะเรียกเก็บค่าบริการเพิ่มอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและเป็นระบบ โดยไม่มีการทิ้งงานทราบเท่าที่ลูกค้ายังจ่ายค่าจ้างให้ เป็นต้น

จุดอ่อนหรือจุดตายของสถาปนิกไทย

1. การออกแบบตึกสูงที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

เรื่องนี้ผู้เขียนขอเถียงหัวชนฝา เนื่องจากเป็นสถาปนิกไทย

ภาพโดย วิญญู วานิชศิริโรจน์

รูปที่ 14 งานออกแบบอาคารสูงนั้นสถาปนิกไทยทำได้โดยไม่เป็นที่สองรองใคร

ผู้หนึ่งที่ออกแบบอาคารสูงมาหลายโครงการ อีกทั้งกรุงเทพมหานครเองนั้นเป็นเมืองที่ติดอันดับเมืองที่มีอาคารสูงโดยเฉลี่ยอยู่ในอันดับต้นๆ ประมาณอันดับที่ห้าหรืออันดับหกของโลกเลยทีเดียว ดังนั้นจุดอ่อนข้อนี้ น่าจะตกไป แต่ปัญหาที่เกิดจากเศรษฐกิจตกต่ำและการเข้ามาของสถาปนิกต่างชาติราคาถูก อาจทำให้เจ้าของโครงการหันไปจ้างสถาปนิกต่างชาติเหล่านั้นมาทำงานแทนสถาปนิกไทย ต่อไปสถาปนิกไทยอาจจะไม่มีโอกาสออกแบบอาคารสูงๆ อีกต่อไปก็เป็นได้ ข้อต่อๆ นี้จึงอาจจะเป็นจริงในอนาคต

2. ด้อยเรื่องของภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษและภาษาท้องถิ่น
3. ด้อยเรื่องวิธีการนำเสนองาน

เราต้องยอมรับว่าในเวลาที่มีการเสนองานแข่งขันกันนั้น ถ้าทีมงานใดใช้ฝรั่งหัวแดงมาเป็นผู้นำเสนอโครงการ

คุณลักษณะ	สถาปนิกไทยไปเมืองนอก	สถาปนิกต่างชาติมาไทย
ได้งานโดยไปพร้อมกับนายทุน	ใช่	ใช่
ได้งานจากการประกวดแบบ	ใช่	ไม่
ได้ออกแบบอาคารสูง	ไม่	ใช่
ได้ออกแบบห้างสรรพสินค้า	?	ใช่
ได้ออกแบบโรงแรม	ใช่	ใช่
ได้ออกแบบโรงพยาบาล	ใช่	ไม่
ได้ออกแบบบ้านจัดสรร	?	ใช่
ได้ออกแบบโครงการขนาดใหญ่	?	ใช่
ได้ออกแบบรีสอร์ท	ใช่	ใช่
ได้ออกแบบการตกแต่งภายใน	ใช่	ใช่
ได้ออกแบบสนามกอล์ฟ	ไม่	ใช่
ได้ออกแบบงานเทคโนโลยีการก่อสร้างชั้นสูง	ไม่	ใช่
อาคารสำนักงานขนาดกลางและขนาดเล็ก	ใช่	ไม่
ทำงานช่วงแบบร่างขั้นต้น	ใช่	ใช่
ทำงานช่วงแบบขั้นพัฒนา	ใช่	มีบ้าง
ทำงานช่วงแบบก่อสร้าง	ไม่	มีบ้าง
ทำงานช่วงแบบขออนุญาต	ไม่	ไม่
ได้ค่าแบบสูงกว่าที่ได้ในประเทศตัวเอง	ใช่	ไม่
ได้ค่าแบบสูงกว่าสถาปนิกท้องถิ่น	ไม่	ใช่
เจ้าของโครงการคนไทยเชื่อมั่นมากกว่า	ไม่	ใช่
มีความยืดหยุ่น	ใช่	ไม่
เข้าในมาตรฐานระดับโลก	ไม่	ใช่
เชื่อว่าตัวเองมีต้นทุนต่ำกว่า	ใช่	ไม่
ควบคุมต้นทุนการทำงานได้ดีกว่า	ไม่	ใช่
ได้รับสวัสดิการ การประกันสุขภาพ มากกว่า	ใช่	ไม่
รับผิดชอบตามกฎหมายที่น้อยกว่า	ใช่	ใช่
จัดการลูกค้าจู้จี้ได้ดี	ไม่	ใช่
จุดอ่อนเรื่องภาษา	ใช่	ไม่
มีความสามารถในการนำเสนองาน	ไม่	ใช่
ความสามารถในการบริหารงานและบริหารข้อมูล	ไม่	ใช่

จัดทำโดยวิญญู วานิชศิริโรจน์

ตารางแสดงลักษณะที่เด่นและข้อจำกัดของสถาปนิกไทยในต่างประเทศและสถาปนิกต่างชาติในไทย

¹³ Service mind

เป็นภาษาอังกฤษ เจ้าของโครงการคนไทยที่บางครั้งฟังภาษาอังกฤษได้บ้างไม่ได้บ้างมักจะให้คะแนนบวกกับสถาปนิกเจ้านั้นมากกว่า ที่มงานที่นำเสนอด้วยคนไทยหัวดำเสมอ

4. ขาดความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานและข้อกำหนดในระดับสากล
5. การบริหารจัดการธุรกิจ
ผู้เขียนขอเพิ่มข้อมูลเรื่องความทุพพลภาพของสถาปนิกไทยในการจัดการโครงการ สถาปนิกไทยส่วนใหญ่มักทำงานได้แค่ “คนออกแบบ” และหนักกว่านั้นคือ ซอบเป็นแค่ “คนวาดรูป” สวยๆ แต่ไม่มีความสามารถหรือความชำนาญในการทำให้โครงการนั้นๆ กลายเป็นอาคารจริงขึ้นมาเอง

เป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่การนำเสนอของคณะทำงานในวันนั้น ทั้งที่มีรายละเอียดของข้อมูลดีๆ มากมาย แต่ไม่ได้เปิดให้สมาชิกฯ ทั่วไปเข้ารับฟัง อีกทั้งยังจัดในเวลาจำกัดและไม่เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าฟังอย่างเพียงพอและทั่วถึง ทำให้การนำเสนอในครั้งนั้นไม่ได้เป็นประโยชน์ในวงกว้าง นับว่าน่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง

ทิ้งท้าย

หลังจากที่ท่านรับทราบข้อมูลที่ได้นำเสนอมาทั้งหมดแล้ว ท่านผู้อ่านอาจเกิดคำถามขึ้นในใจว่าข้อมูลเหล่านี้ล้วนเป็นข้อมูลเชิงลบทั้งสิ้น แล้วสถาปนิกไทยจะไปรอดหรือเมื่อเจอสถาปนิกต่างชาติบุกเข้ามา

ผู้เขียนขออนุญาตเรียนว่า ในความมืดมิดนั้น ถ้าเรายังคงหลับตาเพียงเพื่อไม่ให้ตัวเองรับรู้ว่ายางนอกนั้นมืดหรือสว่างค่อยแต่บอกตัวเองว่ายางนอกนั้นสว่างไม่ได้มืดหรอก แต่ที่เรามองอะไรไม่เห็นนั้นเพราะตัวเองหลับตาอยู่ต่างหาก

แต่ถ้าเราลืมตาในความมืดมิดนั้น แม้ว่าเรามองอะไรไม่เห็นเหมือนกับตอนที่เราหลับตาอยู่ แต่จริงๆ เราได้มองเห็นบางอย่างแล้ว สิ่งนั้นคือ “ความมืด” ทำให้เรารู้ว่าโลกรอบตัวเรานั้นมืดสนิท เมื่อเรามองเห็นความมืดเราจะได้เริ่มค้นหา คบไฟ หาเทียน หาไฟฉาย เพื่อมาส่องหาทางเดินไปข้างหน้า ไปยังที่มีแสงสว่าง

เรื่องนี้คงคล้ายกับที่เราต้องมารับรู้ความจริงแล้วเริ่มต้นที่จะหาทางออกให้กับพวกเราและวงการวิชาชีพของเรา พวกเรามาติดตามมองความมืด เพื่อเริ่มต้นหาทางออกกันตั้งแต่ตอนนี้เลยน่าจะยังไม่สาย ACT

ข้อมูลอ้างอิง

Union International der Architects. “About us.” Available: <http://www.uia-architectes.org>. (15 June 2009)

มหาวิทยาลัยศรีปทุม. “รางวัลเกียรติยศและความภาคภูมิใจ.” 19 มีนาคม 2547” Available: http://www.spu.ac.th/spu_honor/arc_uia.html. (15 มิถุนายน)

ศูนย์ข้อมูลคลังสารนิพนธ์. “ข้อมูลของการพัฒนาสังหาริมทรัพย์ของประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2550 ถึง พ.ศ. 2551” Available: <http://www.reic.or.th>. (15 มิถุนายน)

สินีนางุ เสริมชีพ “สภาวะการณ์ของการค้าบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมและศักยภาพของสถาปนิกไทยและบุคคลที่เกี่ยวข้อง” เอกสารประกอบการบรรยาย 26 พฤษภาคม 2552.

บทความเรื่อง “สถาปนิกไทยแข่งกับสถาปนิกต่างชาติได้จริงหรือ?” โดย ©นายวิญญู วานิชศิริโรจน์ เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2552 เพื่อให้เผยแพร่ในวารสารสถาปนิกข้อความและรูปภาพทั้งหมดยกเว้นรูปที่มาจากแหล่งอื่น เจ้าของลิขสิทธิ์นั้นเป็นไปตามที่ได้แสดงไว้ เจ้าของลิขสิทธิ์ของสงวนสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ การคัดลอกส่วนใดๆ ในหนังสือนี้ไปเผยแพร่ในทุกรูปแบบต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน ยกเว้นการอ้างอิงเพื่อการศึกษาและการวิจารณ์